

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z HISTORII - KLASA II PONADPODSTAWOWA – POZIOM PODSTAWOWY

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Epoka odrodzenia						
Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny wielkich odkryć geograficznych Wyprawy Portugalczyków Odkrycia Hiszpanów Znaczenie wielkich odkryć geograficznych 	– lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawy odkrywcy Krzysztofa Kolumba (1492), Vasco da Gamy (1497–1498), Ferdynanda Magellana (1519–1522) – identyfikuje postacie Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wymienia przyczyny i uwarunkowania organizowania wielkich odkryć geograficznych – wymienia skutki wielkich odkryć geograficznych	– stosuje pojęcie <i>karawela</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Bartolomeu Diasa (1488) – identyfikuje postać Bartolomeu Diasa – przedstawia osiągnięcia Bartolomeu Diasa, Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wskazuje na mapie zasięg kolonialnych posiadłości Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie wypraw Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana – przedstawia przebieg pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba – opisuje przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana	– stosuje pojęcie <i>karaka</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Vasco Núneza de Balboa (1513) – lokalizuje w czasie i przestrzeni postanowienia traktatu w Tordesillas (1494) – identyfikuje postać Vasco Núneza de Balboa – wyjaśnia wpływ kryzysu gospodarczego w końcu XV w. na organizację wypraw odkrywczych – wyjaśnia, dlaczego przyrządy nawigacyjne i nowe rodzaje okrętów były szczególnie ważne podczas wypraw oceanicznych – wyjaśnia, na czym polegała wymiana pomiędzy Starym a Nowym Światem	– lokalizuje w czasie i przestrzeni założenie pierwszej posiadłości portugalskiej w Afryce (1415) – identyfikuje postacie Juana Sebastiána Elcaño, Amerigo Vespucciego – przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata – porównuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia znaczenie wyprawy Amerigo Vespucciego dla ekspansji kolonialnej Europejczyków – charakteryzuje przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych uwzględniając ich aspekt polityczny,	– ocenia skutki wielkich wypraw odkrywczych dla Europejczyków –

					gospodarczy, społeczny i kulturowy	
Podboje kolonialne	<ul style="list-style-type: none"> • Cywilizacje prekolumbijskie • Początki konkwisty w Ameryce • Podbój imperium Inków • Imperium portugalskie • Skutki ekspansji kolonialnej • Handel kolonialny 	<p>– stosuje pojęcia <i>konkwista, konkwistador</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni podboje Hernána Cortésa (1519–151), Francisca Pizarra (1530–1533)</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Hernána Cortésa, Francisca Pizarra</p> <p>– wymienia cywilizacje prekolumbijskie</p> <p>– wymienia skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>korsarstwo, metropolia, faktoria, handel trójkątny</i></p> <p>– przedstawia osiągnięcia Francisca Drake’a</p> <p>– przedstawia przebieg podbojów Hernána Cortésa i Francisca Pizarra</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg kolonialnych imperiów Hiszpanii i Portugalii</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał tzw. handel trójkątny</p> <p>– identyfikuje zabytki charakterystyczne dla kultur prekolumbijskich, takie jak pismo, piramidy schodkowe</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Ameryka łacińska, Kreole</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Brazylii przez Portugalczyków (1500)</p> <p>– identyfikuje postacie Montezumy, Atahualpy</p> <p>– lokalizuje cywilizacje prekolumbijskie w czasie i przestrzeni</p> <p>– omawia osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich</p> <p>– wyjaśnia przyczyny sukcesów konkwistadorów w Nowym Świecie</p> <p>– omawia organizację i funkcjonowanie kolonialnego imperium portugalskiego</p> <p>– omawia zmiany w handlu wywołane europejską ekspansją kolonialną</p>	<p>– lokalizuje w czasie zakaz czynienia niewolników z Indian (1543)</p> <p>– identyfikuje postać Tupaca Amaru</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Pedra Cabrala</p> <p>– przedstawia etapy hiszpańskich i portugalskich podbojów kolonialnych</p> <p>– charakteryzuje skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy</p>	<p>– ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europejczyków i ludów kolonizowanych</p> <p>– ocenia postępowanie Europejczyków wobec rdzennych mieszkańców Ameryki</p>
Przemiany społeczno-gospodarcze w XVI wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój miast w Europie Zachodniej • Początki kapitalizmu • Dualizm gospodarczy 	<p>– stosuje pojęcia <i>urbanizacja, bank, kapitalizm, dualizm, gospodarczy, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna</i></p>	<p>– stosuje pojęcia <i>system nakładczy, manufaktura, dom bankiersko-kupiecki, giełda, inflacja, płodozmian, folwark</i></p> <p>– przedstawia zmiany demograficzne, jakie zaszły</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>weksel, latyfundium, ogradzanie</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego rozwój miast w Europie przebiegał nierównomiernie</p>	<p>– charakteryzuje czynniki, które zadecydowały o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>– porównuje rozwój gospodarczy dwóch sfer</p>	<p>– ocenia skutki gospodarcze i społeczne dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.</p>

		<p>– wskazuje na mapie podział Europy będący konsekwencją dualizmu w rozwoju gospodarczym kontynentu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do zjawiska dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.</p>	<p>w Europie w XVI w.</p> <p>– omawia zmiany, jakie zaszły w europejskim handlu w XVI w.</p> <p>– wymienia czynniki decydujące o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>– omawia rozwój gospodarczy Europy zachodniej w XVI w.</p> <p>– przedstawia funkcjonowanie gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej w XVI w.</p>	<p>– porównuje różne sposoby produkcji w czasach nowożytnych (warsztat rzemieślniczy, system nakładczy, manufaktura)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w Europie Środkowo-Wschodniej wykształcił się inny niż w Europie Zachodniej model funkcjonowania gospodarki</p> <p>– wyjaśnia, jakie skutki gospodarcze i społeczne miało ogradzanie w Anglii</p>	<p>ekonomicznych XVI-wiecznej Europy</p>	
<p>Kultura i sztuka renesansu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Początki odrodzenia • Literatura odrodzenia • Nauka w okresie odrodzenia • Architektura czasów odrodzenia • Sztuka renesansu 	<p>– stosuje pojęcia <i>odrodzenie (renesans), humanizm, teoria heliocentryczna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie renesans w Europie (II poł. XV – XVI w.)</p> <p>– identyfikuje postacie Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby epoki renesansu</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>mecenat, rewolucja naukowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wynalezienie druku (ok. 1455)</p> <p>– identyfikuje postacie Williama Szekspira, Sandro Botticellego, Tycjana, Rafaela Santiago</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miało upowszechnienie się druku dla rozwoju kultury i nauki</p> <p>– identyfikuje zabytki architektury i sztuki renesansu</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne literatury odrodzenia</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>makiawelizm</i></p> <p>– identyfikuje postacie Francesca Petrarki, Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccia, Donato Bramante, Albrechta Dürera, El Greca, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Thomasa More’a</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Niccola Machiavellego,</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>manieryzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pierwsze wydanie <i>O obrotach sfer niebieskich</i> Mikołaja Kopernika (1543)</p> <p>– identyfikuje postacie François Rabelaisa, Miguela de Cervantesa, Miguela Serveta, Andreasa Vessaliusa, Paracelsusa, Donatella, Loena Alberti, Jana van Eycka, Rogera van der Weydena, Hironimusa Boscha, Hansa</p>	<p>– porównuje rozwój sztuki i literatury renesansu w różnych krajach europejskich</p> <p>– ocenia dorobek sztuki i literatury doby renesansu</p>

			<p>– wyjaśnia, na czym polegała rewolucja naukowa doby renesansu</p> <p>– wyjaśnia, czym charakteryzował się tzw. <i>człowiek renesansu</i></p>	<p>Jeana Bodina, Thomasa More’a</p> <p>– przedstawia wpływ idei humanizmu na rozwój kultury i sztuki odrodzenia</p> <p>– omawia idee polityczne upowszechnione przez pisarzy politycznych renesansu</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób sztuka renesansu nawiązywała do osiągnięć antyku</p>	<p>Memlinga, Lucasa Cranacha Starszego, Hansa Holbeina Młodsze, Pietera Breugela Starszego, Sofonisby Anguissola</p> <p>– porównuje architekturę i sztukę renesansu do osiągnięć epok poprzedzających odrodzenie</p>	
<p>Reformacja w Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny reformacji • Luter i początki reformacji • Luteranizm • Wojny religijne • Kalwinizm • Anglikanizm • Następstwa reformacji 	<p>– stosuje pojęcia <i>reformacja, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wystąpienie Marcina Lutera (1517), zawarcie pokoju augsburskiego (1555)</p> <p>– identyfikuje postacie Marcina Lutera, Jana Kalwina, Henryka VIII</p> <p>– wymienia przyczyny reformacji</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojen religijnych w Niemczech</p> <p>– wyjaśnia, jakie były skutki reformacji dla Europy</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>zbór, protestanci, sekularyzacja, predestynacja, akt supremacji</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę chłopską w Niemczech (1524–1526), ogłoszenie aktu supremacyjnego (1534)</p> <p>– identyfikuje postać Tomasza Müntzera</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych w Europie w XVI w.</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Marcina Lutera, Jana Kalwina, Henryka VIII</p> <p>– przedstawia okoliczności i konsekwencje wystąpienia Marcina Lutera</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>anabaptyzm, związek szmalkaldzki, purytanizm, tumult</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie tzw. Konfesji Augsburskiej (1530), sekularyzację Prus Książęcych (1525), przyjęcie nazwy <i>protestanci</i> (1529)</p> <p>– identyfikuje postacie Karola V, Albrechta Hohenzollerna, Ulricha Zwingliego</p> <p>– wyjaśnia, co odróżniało religijność protestancką od katolickiej</p> <p>– przedstawia</p>	<p>– identyfikuje postacie Jana Wiklefa, Jana Husa, Filipa Melanchtona, Miguela Serveta</p> <p>– omawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania reformacji</p> <p>– opisuje proces rozprzestrzeniania się luteranizmu i kalwinizmu w Europie</p> <p>– przedstawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe następstwa reformacji</p>	<p>– porównuje zasady nowych wyznań: luteranckiego, kalwińskiego i anglikańskiego</p> <p>– ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji</p>

			<p>– omawia zasady luteranizmu, kalwinizmu i anglikanizmu</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób wynalazek druku wpłynął na rozprzestrzenianie się idei reformacyjnych</p>	<p>organizację kościoła kalwińskiego</p> <p>– omawia okoliczności powstania kościoła anglikańskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny, postulaty i skutki wojny chłopskiej w Niemczech</p>		
Kontrreformacja	<ul style="list-style-type: none"> • Reforma katolicka i kontrreformacja • Sobór trydencki • Inkwizycja i cenzura • Wojny religijne • Jezuici • Zmiany w religijności po soborze trydenckim 	<p>– stosuje pojęcia <i>kontrreformacja</i>, <i>inkwizycja</i>, <i>indeks ksiąg zakazanych</i></p> <p>– lokalizuje w czasie obrady soboru trydenckiego (1545–1563), noc św. Bartłomieja (1572)</p> <p>– wymienia działania podjęte przez Kościół katolicki wobec reformacji</p> <p>– przedstawia instytucje powołane przez Kościół katolicki do walki z reformacją oraz metody ich działania</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>reforma katolicka</i>, <i>hugenoci</i>, <i>jezuici</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie zakonu jezuitów (1534), odnowienie Świętej Inkwizycji (1542), utworzenie indeksu ksiąg zakazanych (1559), ogłoszenie Edyktu nantejskiego (1598)</p> <p>– identyfikuje postacie Małgorzaty Walezjuszki, Henryka Burbona</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli</p> <p>– przedstawia decyzje soboru trydenckiego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odegrał zakon jezuitów w walce z reformacją</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojnę w Niderlandach (1566–1648)</p> <p>– identyfikuje postacie Katarzyny Medycejskiej, Filipa II, Wilhelma Orańskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny religijnej w Niderlandach</p> <p>– charakteryzuje działalność zakonu jezuitów</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji katolików z hugenotami we Francji</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>gezowie</i></p> <p>– identyfikuje postacie Giordana Bruna, Tomasa de Torquemady, Andrzeja Boboli</p> <p>– omawia zamiany w religijności katolickiej po soborze trydenckim</p> <p>– rozstrzyga, które spośród działań podjętych w celu zahamowania reformacji były najbardziej skuteczne</p>	<p>– ocenia rolę soboru trydenckiego w realizacji reformy katolickiej</p> <p>– ocenia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji</p>
Potęgi europejskie w XVI wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Wojny włoskie • Podboje tureckie w Europie • Konflikt hiszpańsko-angielski • Wzrost potęgi Moskwy 	<p>– stosuje pojęcie <i>Wielka Armada</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni klęskę Wielkiej Armady (1588)</p> <p>– wyjaśnia, jakie były przyczyny rywalizacji</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>janczarzy</i>, <i>oprycznina</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lepanto (1571)</p> <p>– identyfikuje postacie Sulejmana Wspaniałego,</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojny włoskiej (1494–1559)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Pawią (1525), bitwę pod Mohaczem (1526)</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni rzeź mieszkańców Nowogrodu Wielkiego (1570)</p> <p>– identyfikuje postacie Ludwika II</p>	<p>– ocenia znaczenie panowania Iwana Groźnego dla państwa moskiewskiego</p>

		francusko-habsburskiej i habsbursko-angielskiej	Iwana IV Groźnego – przedstawia politykę wewnętrzną i zewnętrzną Iwana IV Groźnego – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała opricznina w państwie moskiewskim	– identyfikuje postacie Franciszka I, Karola V Habsburga, Filipa II, Elżbiety I – opisuje przebieg wojen włoskich i ich konsekwencje – przedstawia sukcesy i porażki imperium osmańskiego podczas prób podbojów w XVI w. – omawia przebieg konfliktu hiszpańsko-angielskiego	Jagiellończyka, Marii Tudor, Marii Stuart, Jermaka Timofiejewicza – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa moskiewskiego miał podbój Syberii	
Rozdział II. „Złoty wiek” Rzeczypospolitej						
Polityka międzynarodowa ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> • Panowanie Jana Olbrachta i Aleksandra Jagiellończyka • Panowanie Zygmunta I Starego • Walka o wpływy nad Bałtykiem 	– stosuje pojęcie <i>hołd pruski</i> – lokalizuje w czasie hołd pruski (1525) – identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Zygmunta Augusta, – wskazuje główne kierunki polityki zagranicznej Zygmunta Starego – przedstawia polityczne konsekwencje hołdu pruskiego	– stosuje pojęcie <i>Dominium Maris Baltici</i> – lokalizuje w czasie zjazd wiedeński (1515), wojnę pruską (1519–1521), I wojnę północną (1563–1570) – identyfikuje postacie Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka, Bony Sforzy – przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta – omawia politykę bałtycką prowadzoną przez Zygmunta Augusta – przedstawia przyczyny i skutki I wojny północnej – opisuje zmiany terytorialne państwa	– stosuje pojęcie <i>Komisja Morska</i> – lokalizuje w czasie hołd Gottharda Kettlera (1561), pokój w Szczecinie (1570) – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na Mołdawię (1497) – identyfikuje postacie Maksymiliana I, Gottharda Kettlera – omawia przyczyny i skutki wypraw Jana Olbrachta na Mołdawię – opisuje stosunki polsko-habsburskie za panowania Zygmunta Starego – wyjaśnia, w jakich	– lokalizuje w czasie pokój wieczysty z Turcją (1533) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Koźminem (1497), bitwę pod Orszą (1514), bitwę pod Obertynem (1531) – identyfikuje postacie Stefana Wielkiego, Iwana III Srogięgo – przedstawia politykę zagraniczną Aleksandra Jagiellończyka – przedstawia konsekwencje konfliktów zbrojnych toczonych przez Zygmunta Starego z Moskwą, Krzyżakami,	– ocenia stosunki Polski z sąsiadami na przełomie XV i XVI w. – ocenia, czy władcy Polski dostrzegali zagrożenie ze strony Prus – ocenia działalność polityczną Zygmunta Augusta

			polsko-litewskiego w XVI w.	okolicznościach Jagiellonowie utracili wpływy w Czechach i na Węgrzech – przedstawia okoliczności sekularyzacji Inflant	Mołdawią i Turcją	
Demokracja szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost znaczenia szlachty • Początki parlamentaryzmu • Stan szlachecki • Ruch egzekucyjny 	<p>– stosuje pojęcia <i>sejm walny, izba poselska, senat, sejmik, konstytucja, demokracja szlachecka</i></p> <p>– lokalizuje w czasie przywileje cerekwicko-nieszawskie (1454), przywilej radomski (1505)</p> <p>– identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta</p> <p>– wymienia instytucje polskiego parlamentaryzmu</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej w Polsce odegrała konstytucja <i>Nihil novi</i></p>	<p>– stosuje pojęcia <i>sejm zwyczajny, sejm nadzwyczajny, elekcyjność tronu, magnateria, szlachta średnia, rokosz, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane</i></p> <p>– lokalizuje w czasie przywilej koszycki (1374), przywileje jedneńsko-krakowskie (1430 i 1433), pierwszy sejm walny (1468), sejm egzekucyjny (1562–1563)</p> <p>– wyjaśnia, z czego wynikała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej</p> <p>– opisuje kompetencje sejmu walnego</p> <p>– omawia skład i kompetencje stanów sejmujących wchodzących w skład sejmu walnego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w polskim parlamentaryzmie pełniły sejmiki</p> <p>– przedstawia osiągnięcia ruchu egzekucyjnego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>nobilitacja, szlachta zagrodowa, szlachta gołota, królewszczyzny</i>,</p> <p>– lokalizuje w czasie przywilej czerwiński (1422), warecki (1423), piotrkowski (1496)</p> <p>– identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego</p> <p>– przedstawia przyczyny wzrostu znaczenia szlachty w XVI w.</p> <p>– omawia najważniejsze przywileje nadane polskiej szlachcie przez królów</p> <p>– przedstawia rodzaje sejmików szlacheckich</p> <p>– omawia rodzaje sejmów</p> <p>– charakteryzuje uwarstwienie stanu szlacheckiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie były przyczyny narodzin ruchu egzekucyjnego</p> <p>– wskazuje cele ruchu egzekucyjnego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i></p> <p>– lokalizuje w czasie przywilej mielnicki (1501), wojnę kokoszą (1537)</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla szlachty miało sprawowanie urzędów</p> <p>– charakteryzuje rolę szlachty w społeczeństwie Rzeczypospolitej</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegała specyfika rozwiązań ustrojowych przyjętych w Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej</p>

<p>Reformacja i kontrreformacja w Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Luteranizm w Polsce • Wzrost popularności kalwinizmu • Bracia polscy i bracia czescy • Tolerancja religijna • Czasy kontrreformacji • Unia brzeska 	<p>– stosuje pojęcie <i>konfederacja warszawska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573)</p> <p>– wymienia wyznania reformowane i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w.</p> <p>– wymienia działania Kościoła katolickiego podejmowane w Rzeczypospolitej w ramach kontrreformacji</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>bracia polscy (arianie), unia brzeska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ugodę sandomierską (1570), unię brzeską (1596)</p> <p>– identyfikuje postacie Fausta Socyna, Piotra Skargi</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w.</p> <p>– omawia akty prawne kształtujące tolerancję wyznaniową w Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano państwem bez stosów</p> <p>– charakteryzuje reakcję Kościoła katolickiego na postępy reformacji w Polsce</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>bracia czescy, dysydenci, unicy, dyzunicy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie sprowadzenie jezuitów do Polski (1564)</p> <p>– identyfikuje postać Stanisława Hozjusza</p> <p>– wyjaśnia, z jakich powodów ludność różnych narodowości oraz wyznań i religii osiedlała się w Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia rozwój luteranizmu w Polsce</p> <p>– omawia rozwój kalwinizmu w Polsce</p> <p>– przedstawia zasady wiary, przekonania i działalność braci polskich</p> <p>– omawia konsekwencje unii brzeskiej</p>	<p>– lokalizuje w czasie rozłam kalwinów i arian (1562–1565)</p> <p>– identyfikuje postacie Jana Łaskiego (młodsze), Piotra z Goniądza, Jakuba Wujka</p> <p>– wyjaśnia, jaki stosunek mieli polscy władcy do rozprzestrzeniania się wyznań reformowanych</p> <p>– przedstawia, w jakich okolicznościach zawarto unię brzeską</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób ustrój Polski wpływał na rozwój reformacji</p>	<p>– ocenia tolerancję wyznaniową w Polsce</p>
<p>Spółeczeństwo i gospodarka Rzeczypospolitej w XVI w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Społeczeństwo Rzeczypospolitej • Miasta i rzemiosło • Handel gdański • Folwarki i pańszczyzna 	<p>– stosuje pojęcia <i>burmistrz, poddaństwo, pańszczyzna</i></p> <p>– charakteryzuje strukturę społeczną Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>ława, trzeci ordynek</i></p> <p>– przedstawia sposób funkcjonowania miast w Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia rozwój rzemiosła i handlu w Rzeczypospolitej w XVI w.</p> <p>– wyjaśnia, z czego wynikała wyjątkowa</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>ludzie luźni, partacz, majstersztyk</i></p> <p>– lokalizuje w czasie statut warecki (1423), przywilej piotrkowski (1496), wprowadzenie minimalnego wymiaru pańszczyzny (1520)</p> <p>– omawia rozwój miast</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>monopol propinacyjny</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego miasta w Rzeczypospolitej miały słabszą pozycję niż ośrodki miejskie na zachodzie Europy</p> <p>– omawia rolę Gdańska w gospodarce</p>	<p>– ocenia gospodarczą rolę Gdańska w XVI w.</p> <p>– ocenia polską specyfikę w zakresie struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle</p>

		Rzeczypospolitej	pozycja gospodarcza Gdańska w Rzeczypospolitej – omawia położenie chłopów w gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej	w Rzeczypospolitej – omawia sposób funkcjonowania cechów w Rzeczypospolitej szlacheckiej – przedstawia przyczyny rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta tworzyła folwarki – przedstawia sposób funkcjonowania folwarku szlacheckiego	Rzeczypospolitej w XVI w.	europejskim
Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> W czasach unii personalnej Unia lubelska Rzeczpospolita po unii lubelskiej Wieloetniczna Rzeczpospolita 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>unia realna</i> – lokalizuje w czasie unię lubelską (1569) – identyfikuje postać Zygmunta Augusta – wymienia postanowienia unii lubelskiej – przedstawia skutki zjednoczenia Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>bojarzy, polonizacja</i> – wskazuje na mapie terytoria wcielone do Korony w 1569 r., Rzeczpospolitą Obojga Narodów, terytoria wspólne dla Korony i Litwy – przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta – omawia przebieg sejmku lubelskiego w 1569 r. – opisuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wyjaśnia, na czym polegała polonizacja i jakie były jej skutki 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła – przedstawia relacje polsko-litewskie w czasach unii personalnej – wyjaśnia, dlaczego Zygmunt August dążył do unii realnej z Litwą – przedstawia stosunek Litwinów do unii realnej – omawia strukturę administracyjną Rzeczypospolitej Obojga Narodów 	– omawia sytuację etniczną i wyznaniową w Rzeczypospolitej Obojga Narodów	– ocenia skutki unii lubelskiej – ocenia geopolityczną sytuację Rzeczypospolitej Obojga Narodów
Pierwsza wolna elekcja	<ul style="list-style-type: none"> Pierwsze bezkrólewie Kandydaci do polskiej 	– stosuje pojęcia <i>wolna elekcja, Artykuły</i>	– stosuje pojęcia <i>sejm konwokacyjny, elekcja</i>	– stosuje pojęcie <i>interrex</i>	– stosuje pojęcia <i>konfederacja</i>	– ocenia panowanie Henryka Walezego w

	<p>korony</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przebieg pierwszej elekcji • Artykuły henrykowskie i <i>pacta conventa</i> • Henryk Walezy na polskim tronie 	<p><i>henrykowskie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pierwszą wolną elekcję (1573)</p> <p>– identyfikuje postać Henryka Walezjusza</p> <p>– wymienia postanowienia artykułów henrykowskich</p>	<p><i>viritem, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, pacta conventa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ucieczkę Henryka Walezego (1574)</p> <p>– identyfikuje postać Anny Jagiellonki</p> <p>– opisuje przebieg pierwszej wolnej elekcji</p> <p>– wymienia etapy wyboru króla podczas wolnej elekcji</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały artykuły henrykowskie</p>	<p>– lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572)</p> <p>– identyfikuje postacie Jakuba Uchańskiego, Iwana IV Groźnego, Jana III Wazę, Albrechta II Hohenzollerna, Ernesta Habsburga</p> <p>– wymienia i charakteryzuje kandydatów do korony polskiej w 1573 r.</p> <p>– opisuje panowanie Henryka Walezego</p>	<p><i>kapturowa, sejmik kapturowy, sąd kapturowy</i></p> <p>– omawia sytuację w Rzeczypospolitej w okresie pierwszego bezkrólewia</p>	<p>państwie polsko-litewskim</p>
<p>Panowanie Stefana Batorego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Drugie bezkrólewie i podwójna elekcja • Konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem • Reformy wewnętrzne Stefana Batorego • Rozprawa z Moskwą • Król i kanclerz – rola i znaczenie Jana Zamojskiego 	<p>– lokalizuje w czasie wojnę Stefana Batorego z Rosją (1579–1582)</p> <p>– identyfikuje postać Stefana Batorego</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojny Stefana Batorego z Rosją</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>piechota wybraniecka</i></p> <p>– lokalizuje w czasie elekcję Stefana Batorego (1575)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Jamie Zapolskim (1582) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postacie Anny Jagiellonki, Jana Zamojskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego</p> <p>– charakteryzuje reformy wewnętrzne przeprowadzone przez Stefana Batorego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>banicja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem (1576–1577)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni zdobycie Połocka (1579), zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581)</p> <p>– identyfikuje postać Samuela Zborowskiego</p> <p>– przedstawia przebieg drugiej wolnej elekcji</p> <p>– omawia przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem</p> <p>– omawia przebieg wojny Stefana Batorego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>infamia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie Trybunału Koronnego (1578)</p> <p>– identyfikuje postać Maksymiliana II</p> <p>– podaje przyczyny powstania opozycji wewnętrznej przeciwko Batoremu</p>	<p>– ocenia panowanie Stefana Batorego</p>

				z Rosją – wyjaśnia, jaką rolę w państwie pełnił Jan Zamojski		
Kultura i sztuka polskiego renesansu	<ul style="list-style-type: none"> • Początki odrodzenia na ziemiach polskich • Sztuka renesansowa w Polsce • Nauka okresu renesansu • Szkolnictwo na ziemiach polskich • Literatura renesansowa w Polsce 	<p>– stosuje pojęcia <i>arkada</i>, <i>attyka</i>, <i>arras</i></p> <p>– lokalizuje w czasie renesans w Polsce (XVI w.)</p> <p>– identyfikuje postacie Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego</p> <p>– wymienia charakterystyczne cechy architektury renesansowej w Polsce</p>	<p>– identyfikuje postacie Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego</p> <p>– omawia przykłady zabytków sztuki renesansu w Polsce</p> <p>– charakteryzuje system szkolnictwa na ziemiach polskich</p> <p>– omawia rozwój literatury renesansowej w Polsce</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>literatura sowizdrzalska</i></p> <p>– identyfikuje postacie Filipa Kallimacha, Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berecciego, Santiogo Gucciego, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera</p> <p>– wyjaśnia, skąd czerpali wzorce polscy zwolennicy idei renesansowych</p> <p>– przedstawia okoliczności, jakie sprzyjały rozprzestrzenianiu się idei renesansowych w Polsce</p> <p>– wyjaśnia, jakim celom służyła literatura społeczno-polityczna czasów renesansu</p>	<p>– identyfikuje postacie Tomasza Kłosa, Wojciecha Oczko, Józefa Strusia, Bernarda Moranda, Bernarda Wapowskiego, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Biernata z Lublina</p> <p>– przedstawia osiągnięcia polskiej nauki w okresie renesansu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Zamość jest przykładem tzw. miasta idealnego</p>	<p>– ocenia osiągnięcia renesansu polskiego</p> <p>– ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu</p>
Rozdział III. Europa w XVII w.						
Rewolucja angielska i monarchia parlamentarna	<ul style="list-style-type: none"> • Anglia na przełomie XVI i XVII w. • Rządy Stuartów • Wojna domowa w Anglii • Dyktatura Cromwella • Restauracja Stuartów 	<p>– stosuje pojęcie <i>monarchia parlamentarna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji praw (1689)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wojnę</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Armia Nowego Wzoru</i>, <i>Akt nawigacyjny</i>, <i>chwalebna rewolucja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie egzekucję Karola I (1649), ogłoszenie się Olivera Cromwella lordem</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>gentry</i>, <i>torysi</i>, <i>wigowie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie obrady Krótkiego Parlamentu (1640), restaurację Stuartów (1660), powstanie Wielkiej Brytanii (1707)</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>diggerzy</i>, <i>lewellerzy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Naseby (1645)</p> <p>– identyfikuje postać Anny Stuart</p> <p>– omawia napięcia</p>	<p>– ocenia znaczenie rewolucji angielskiej i jej skutków</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Monarchia parlamentarna 	<p>domową w Anglii (1642–1648)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Olivera Cromwella – wyjaśnia, jaką rolę w przebiegu rewolucji odegrał Oliver Cromwell – przedstawia skutki rewolucji angielskiej 	<p>protektorem (1653), wydanie aktu nawigacyjnego (1651), chwalebna rewolucję (1688)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego – wymienia przyczyny rewolucji angielskiej – przedstawia najważniejsze etapy rewolucji w Anglii – wyjaśnia, na czym polegała chwalebna rewolucja – wymienia postanowienia Deklaracji praw 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta – przedstawia przemiany gospodarcze i społeczne w Anglii na początku XVI w. – przedstawia przebieg rewolucji angielskiej – charakteryzuje dyktaturę Olivera Cromwella – omawia okoliczności, w jakich doszło do restauracji Stuartów 	<p>religijne i polityczne w Anglii w przededniu rewolucji</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rolę parlamentu w rewolucji angielskiej – wyjaśnia, jakie były cele diggerów, a jakie lewellerów 	
Wojna trzydziestoletnia	<ul style="list-style-type: none"> • Rzesza Niemiecka przed wybuchem wojny trzydziestoletniej • Okres czeski • Okres duński • Okres szwedzki • Okres francuski • Pokój westfalski • Skutki wojny trzydziestoletniej 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618–1648) – wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej – przedstawia przyczyny wojny trzydziestoletniej – omawia skutki wojny trzydziestoletniej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Unia Protestancka</i>, <i>Liga Katolicka</i>, <i>defenestracja praska</i> – lokalizuje w czasie powstanie Unii Protestanckiej (1608), powstanie Ligi Katolickiej (1609), defenestrację praską (1618) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia – identyfikuje postać Gustawa II Adolfa – wymienia etapy wojny trzydziestoletniej – wyjaśnia, jaką rolę w 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie etapy wojny trzydziestoletniej: czeski (1618–1624), duński (1624–1629), szwedzki (1630–1635), francuski (1635–1648) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Białą Górą (1620), bitwę pod Lützen (1632), bitwę pod Rocroi (1643) – identyfikuje postacie Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina – omawia sytuację w rzeszy Niemieckiej przed wybuchem wojny 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>list majestatyczny</i>, <i>edykt restytucyjny</i> – identyfikuje postacie Rudolfa II Habsburga, Ferdynanda III Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha – przedstawia cele, jakie chciały osiągnąć państwa angażujące się w wojnę trzydziestoletnią w kolejnych etapach jej trwania 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki wojny trzydziestoletniej – ocenia znaczenie wojny trzydziestoletniej dla dziejów Europy w XVII w.

			wojnie trzydziestoletniej odegrał Gustaw II Adolf – wymienia postanowienia pokoju westfalskiego	trzydziestoletniej – opisuje etapy wojny trzydziestoletniej		
Absolutyzm we Francji	<ul style="list-style-type: none"> • Początki rządów Burbonów • Francja kardynała Richelieu • Rządy kardynała Mazarina • Rządy osobiste Ludwika XIV • Colbert i merkantylizm • Francuska polityka zagraniczna 	<p>– stosuje pojęcia <i>Stany Generalne, absolutyzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie rządu osobiste Ludwika XIV (1661–1715)</p> <p>– identyfikuje postacie Armanda de Richelieu, Ludwika XIV</p> <p>– wymienia uprawnienia Ludwika XIV jako władcy absolutnego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>intendent, merkantylizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie rządu kardynała Armanda de Richelieu (1624–1642)</p> <p>– identyfikuje postacie Julesa Mazarina, Jeana–Baptista Colberta</p> <p>– przedstawia osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu, Ludwika XIV</p> <p>– charakteryzuje działalność kardynała Armanda de Richelieu</p> <p>– charakteryzuje rządy osobiste Ludwika XIV</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała polityka merkantylizmu</p> <p>– wymienia działania, jakie podjął Jean–Baptiste Colbert w celu realizacji polityki merkantylizmu</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>fronda, szlachta urzędnicza, polityka reunionów</i></p> <p>– lokalizuje w czasie frondę (1648–1653), zniesienia Edyktu nantejskiego (1685)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni reuniony</p> <p>– identyfikuje postacie Ludwika XIII, Anny Austriaczki</p> <p>– przedstawia, w jaki sposób doszło do powstania we Francji monarchii absolutystycznej</p> <p>– charakteryzuje ustrój Francji za czasów Ludwika XIV</p> <p>– charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojnę francusko-hiszpańską (1701–1714)</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób panowanie Henryka IV Burbona wpłynęło na pozycję Francji w Europie</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób społeczeństwo francuskie zareagowało na rządy absolutne</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne sztuki za panowania Ludwika XIV</p> <p>– wyjaśnia, czym była tzw. polityka reunionów i jak się zakończyła dla Francji</p>	<p>– ocenia korzyści i zagrożenia, jakie dla państwa nosiło skupienie władzy w rękach jednej osoby</p>
Nowe potęgi europejskie w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Upadek znaczenia Hiszpanii i Portugalii • Nowe imperia kolonialne • Zmiana układu sił nad Bałtykiem 	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683)</p> <p>– wymienia kraje, których pozycja w XVII w. wzrosła, i te, które utraciły w tym czasie status mocarstw w</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>kompania handlowa, faktoria, Liga Święta</i></p> <p>– lokalizuje w czasie zawarcie Ligi Świętej (1684)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w</p>	<p>– lokalizuje w czasie zniesienie zależności lennej Prus Książęcych (1657)</p> <p>– identyfikuje postacie Karola X Gustawa, Fryderyka Wilhelma</p>	<p>– lokalizuje w czasie przybycie purytanów do Ameryki (1620), powstania w Portugalii i Katalonii (1640)</p> <p>– identyfikuje postać Karola IX</p>	<p>– ocenia konsekwencje zmiany układu sił na świecie w XVII w.</p> <p>– ocenia konsekwencje zmiany układu sił nad Bałtykiem w XVII w.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Kres ekspansji tureckiej 	<p>Europie</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia nowe imperia kolonialne i wskazuje zasięg ich wpływów 	<p>Karłowicach (1699) i jego postanowienia</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Gustawa II Adolfa – przedstawia główne kierunki ekspansji i zdobycze nowych potęg kolonialnych – wyjaśnia, jaką rolę w budowaniu imperiów kolonialnych w XVII w. pełniły kompanie handlowe – omawia okoliczności zahamowania ekspansji tureckiej w Europie w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego w XVII w. Hiszpania i Portugalia utraciły polityczne znaczenie – wyjaśnia, co spowodowało, że Szwecja i Prusy stały się liczącą potęgą w rejonie Bałtyku – przedstawia przyczyny zakończenia tureckiej ekspansji w Europie 	<p>Sudermańskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia proces budowania potęgi Szwecji i Prus w XVII w. 	
<p>Kultura Europy w XVII wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Barok • Barok w malarstwie i rzeźbie • Architektura doby baroku • Sztuka w krajach protestanckich • Literatura, muzyka i teatr • Nauka w XVII wieku 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>barok</i> – lokalizuje w czasie barok w Europie (k. XVI – p. XVIII w.) – identyfikuje postacie Galileusza, Izaaka Newtona – wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>empiryzm</i>, <i>racjonalizm</i> – identyfikuje postacie Giovanniego Lorenza Berniniego, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijn, Moliera, Jana Sebastiana Bacha, Francisca Bacona, Kartezjusza – wyjaśnia, w jaki sposób sztuka baroku miała wpływać na umacnianie uczuć religijnych katolików – przedstawia cechy charakterystyczne malarstwa i rzeźby barokowej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>malarstwo iluzjonistyczne</i>, <i>rokoko</i>, – identyfikuje postacie Caravaggia, Diega Velázquez, Johannesa Keplera – wyjaśnia, dlaczego barok nazywano epoką przeciwieństw – charakteryzuje osiągnięcia nauki w okresie baroku – omawia myśl filozoficzną epoki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Artemisa Gentileschi, Fransa Hals, Jana Vermeera van Delft, Judith Leyster, Calderona de la Barci, Lope de Vegi, Jerzego Fryderyka Haendela, Claudia Monteverdiego – przedstawia osiągnięcia literatury muzyki i teatru w okresie baroku 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia różnice między sztuką baroku w krajach katolickich i protestanckich
Rozdział IV. Rzeczpospolita w XVII w.						
<p>Początki rządów Wazów w</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Podwójna elekcja • Początki panowania 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>husaria</i> – lokalizuje w czasie i 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie elekcję Zygmunta III Wazy (1587), 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>regaliści</i>, <i>popularyści</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie bitwę pod Byczyną 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zaangażowanie Rzeczypospolitej w

Rzeczypospolitej	<p>Zygmunta III Wazy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wojna o Inflanty • Rokosz Zebrzydowskiego • Polityka zagraniczna Zygmunta III Wazy • Wojna o ujście Wisły 	<p>przestrzeni bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Zygmunta III Wazy – wyjaśnia, jaką rolę w prowadzeniu kampanii wojennych odgrywała husaria – wymienia cele polityki zagranicznej Zygmunta III Wazę 	<p>rokosz Zebrzydowskiego (1606–1608), wojnę o ujście Wisły (1626–1629)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Starym Targu (1629) i jego postanowienia, rozejm w Sztumskiej Wsi (1635) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Mikołaja Zebrzydowskiego, Gustawa Adolfa – przedstawia osiągnięcia Zygmunta III Wazy – wyjaśnia, jaką rolę podczas elekcji i w pierwszych latach panowania Zygmunta III Wazy odegrał Jan Zamojski – wymienia przyczyny wybuchu wojny polsko-szwedzkiej o Inflanty – omawia skutki wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty – przedstawia skutki wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie unię polsko-szwedzką (1592–1599), bitwę pod Guzowem (1607) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kokenhausen (1601), bitwę pod Białym Kamieniem (1604), bitwę pod Trzcianą (1629) – identyfikuje postać Krzysztofa „Pioruna” Radziwiłła – omawia okoliczności i przebieg elekcji w 1587 r. – wymienia atuty kandydatury Zygmunta Wazy do tronu polskiego – omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty – przedstawia przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego – opisuje przebieg wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły 	<p>(1588)</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Czarnem (1627) – identyfikuje postacie Maksymiliana III, Karola IX Sudermańskiego – wyjaśnia, dlaczego polityka Zygmunta III Wazy budziła niezadowolenie szlachty – omawia, jak doszło do rokoszu Zebrzydowskiego 	<p>wojny ze Szwecją za panowania Zygmunta III Wazy</p>
Wojny z Moskwą w pierwszej połowie XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Wielka Smuta • Czas dymitriad • Wojna Rzeczypospolitej z Moskwą 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>dymitriady</i> – lokalizuje w czasie I dymitriadę (1604–1606) – lokalizuje w czasie i 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę z Moskwą (1609–1619) – lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Dywilinie (1619) i jego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>patriarchat</i>, <i>Wielka Smuta</i> – lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598– 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>lisowczycy</i> – identyfikuje postać Fiodora I, Dymitra – wyjaśnia, jak doszło 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą na początku XVII w. – ocenia politykę

	<ul style="list-style-type: none"> • Utrata Kremla przez Polaków • Wojna o Smoleńsk 	<p>przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610)</p> <p>– identyfikuje postacie Zygmunta III Wazy, Władysława Wazy</p> <p>– wymienia przyczyny dymitriad</p> <p>– przedstawia skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją w I połowie XVII w.</p>	<p>postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633–1634), pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postacie Dymitra Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa</p> <p>– opisuje przebieg i skutki wojny Rzeczypospolitej z Rosją</p> <p>– omawia przebieg i skutki wojny o Smoleńsk</p>	<p>1613), rządy Polaków w Moskwie (1610–1612)</p> <p>– identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Jerzego Mniszcha, Maryny Mniszchówny, Dymitra II Samozwańca, Wasyla Szujskiego</p> <p>– omawia przebieg i skutki I dymitriady</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki II dymitriady</p> <p>– wymienia cele polityki wschodniej państwa polsko-litewskiego za rządów Zygmunta III Wazy i Władysława IV</p>	<p>do Wielkiej Smuty w Rosji</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach Polacy utracili władzę na Kremlu</p> <p>– omawia zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku jej wojen ze Szwecją i Rosją w I połowie XVII w.</p>	<p>zagraniczną Zygmunta III Wazy</p>
<p>Wojny z Turcją w pierwszej połowie XVII wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sytuacja na kresach Rzeczypospolitej • Problem tatarski • Przyczyny wojen z Turcją • Cecora i Chocim 	<p>– stosuje pojęcie <i>przedmurze chrześcijaństwa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimem (1621)</p> <p>– wskazuje na mapie obszary Ukrainy</p> <p>– wymienia przyczyny wojen polsko-tureckich</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano przedmurzem chrześcijaństwa</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Dziki Pola, ataman, jasyr</i></p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza</p> <p>– omawia okoliczności wybuchu wojny polsko-tureckiej za panowania Zygmunta III Wazy</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki wojny polsko-tureckiej w latach 1620–1624</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Zaporoże, Sicz</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pokój hetmański (1621), pokój wieczysty (1624)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Ochmatowem (1644)</p> <p>– wskazuje na mapie Zaporoże, chanat krymski</p> <p>– przedstawia organizację wewnętrzną Kozaków</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na stosunki polsko-tureckie miała militarna aktywność Tatarów i Kozaków</p>	<p>– omawia sytuację społeczno-polityczną na kresach Rzeczypospolitej</p>	<p>– ocenia skutki konfliktów Rzeczypospolitej z Turcją w I połowie XVII w.</p>

Powstanie kozackie	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny powstań kozackich Wybuch powstania Chmielnickiego od Zbaraża do Batoha Wojna z Moskwą 	<p>– lokalizuje w czasie powstanie Chmielnickiego (1648–1658)</p> <p>– identyfikuje postacie Bohdana Chmielnickiego, Jana Kazimierza Wazę</p> <p>– wymienia przyczyny powstań kozackich na Ukrainie</p> <p>– przedstawia skutki powstania Chmielnickiego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>rejestr kozacki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Żółtymi Wodami (1648), bitwę pod Korsuniem (1648), bitwę pod Piławcami (1648), ugodę w Perejasławiu (1654), unię w Hadziaczu (1658), rozejm w Andruszowie (1667) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postać Jeremiego Wiśniowieckiego</p> <p>– przedstawia przyczyny, powstania Chmielnickiego</p> <p>– wyjaśnia, jakie były postanowienia i skutki ugody w Perejasławiu</p> <p>– wymienia postanowienia unii w Hadziaczu i jej konsekwencje</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod oblężenie Zbaraża (1649), ugodę zborowską (1649), bitwę pod Beresteczkiem (1651), bitwę pod Białą Cerkwią (1651), bitwę pod Batohem (1652), ugodę w Żwańcu (1653), bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660)</p> <p>– identyfikuje postać Iwana Wyhowskiego</p> <p>– omawia przebieg powstania Chmielnickiego</p> <p>– wymienia postanowienia ugody zborowskiej i jej konsekwencje</p> <p>– omawia przebiegi skutki wojny z Rosją o Ukrainę</p>	<p>– wyjaśnia, jaki wpływ na bunty kozackie miało poczucie odrębności wyznaniowej i etnicznej</p> <p>– wyjaśnia, jakie cechy armii kozackiej sprawiły, że była ona pożądaną siłą zbrojną na kresach Rzeczypospolitej</p>	<p>– ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków</p> <p>– ocenia wpływ powstania Chmielnickiego na sytuację państwa polsko-litewskiego</p>
Potop szwedzki i kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny szwedzkiej napaści Potop szwedzki Wojna wyzwolenicza ze Szwecją Zniszczenia wojenne Plany reform Jana Kazimierza Zmiany ustrojowe Sytuacja wyznaniowa 	<p>– stosuje pojęcia <i>oligarchia magnacka</i>, <i>liberum veto</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pierwsze zastosowanie <i>liberum veto</i> (1652), potop szwedzki (1655–1660)</p> <p>– identyfikuje postacie Jana Kazimierza, Stefana Czarnieckiego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>wojna partyzancka</i>, <i>wojna podjazdowa</i>, <i>ksenofobia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pokój w Oliwie (1660), abdykację Jana Kazimierza (1668)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni kapitulację pod Ujściem (1655), ugodę w Kiejdanach (1655), obronę Jasnej Góry (1655), bitwę</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>śluby lwowskie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie traktat w Radnot (1656), śluby lwowskie (1656), traktaty welawsko-bydgoskie (1657), rokosz Lubomirskiego (1665)</p> <p>– identyfikuje postacie Janusza Radziwiłła,</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wypędzenie arian (1658), bitwę pod Mątwami (1666)</p> <p>– opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów</p>	<p>– ocenia postawę magnatów polskich wobec wojny ze Szwecją</p> <p>– ocenia plany reform Jana Kazimierza Wazy</p> <p>– ocenia proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej w XVII w.</p> <p>– ocenia konsekwencje</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Rokosz Lubomirskiego 	<p>– wymienia przyczyny potopu szwedzkiego</p> <p>– opisuje zniszczenia Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim</p>	<p>pod Warką (1656)</p> <p>– identyfikuje postacie Karola X Gustaw, Władysława Sicińskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Jana Kazimierza</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się momentem przełomowym w przebiegu wojny ze Szwedami</p> <p>– omawia taktykę, jaką zastosowali Polacy w walce ze Szwedami</p> <p>– przedstawia postanowienia pokoju w Oliwie</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania parlamentaryzmu polskiego miało liberum veto</p>	<p>Hieronima Radziejowskiego, Marii Ludwiki Gonazgi, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego</p> <p>– przedstawia przebieg potopu szwedzkiego</p> <p>– przedstawia okoliczności zawarcia traktatu w Radnot i jego postanowienia</p> <p>– wymienia postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich i wyjaśnia ich konsekwencje dla Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia plan reform wewnętrznych proponowany przez Jana Kazimierza</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoshu Lubomirskiego</p>	<p>– charakteryzuje sytuację wyznaniową w Rzeczypospolitej w połowie XVII w.</p> <p>– wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.</p>	<p>polityczne, społeczne i gospodarcze wojen Rzeczypospolitej w XVII w.</p>
Panowanie Jana III Sobieskiego	<ul style="list-style-type: none"> Król „Piast”– Michał Korybut Wiśniowiecki Wojna z Turcją Elekcja Jana III Sobieskiego i walki z Turcją Wyprawa wiedeńska Późne lata panowania Jana III Sobieskiego 	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683)</p> <p>– identyfikuje postać Jana III Sobieskiego</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy wiedeńskiej Jana III Sobieskiego</p>	<p>– lokalizuje w czasie powstanie Ligi Świętej (1684)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1772) i jego postanowienia, bitwę pod Chocimiem (1673), pokój Grzymułtowskiego (1686) i jego postanowienia, pokój w Karłowicach (1699) i jego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>malkontenci</i>, <i>fakcja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Podhajcami (1667), kapitulację Kamieńca Podolskiego (1672), rozejmu w Żurawnie (1676) i jego postanowienia, bitwę pod Parkanami (1683),</p>	<p>– identyfikuje postać Piotra Doroszenki</p> <p>– wymienia postanowienia rozejmu w Żurawnie</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w polityce Jana III Sobieskiego miała współpraca z Francją</p> <p>– opisuje sytuację wewnętrzną i położenie</p>	<p>– ocenia panowanie Jana III Sobieskiego</p> <p>– ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy</p>

			<p>postanowienia</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Michała Korybuta Wiśniowieckiego – przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego – przedstawia rolę Jana Sobieskiego w wojnach polsko-tureckich – wymienia postanowienia pokoju w Buczaczu – przedstawia międzynarodowe znaczenie Rzeczypospolitej jako przedmurza chrześcijaństwa – wymienia postanowienia pokoju Grzymułtowskiego – przedstawia postanowienia pokoju w Karłowicach 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Marii Kazimiery d'Arquien – omawia panowanie Michała Korybuta Wiśniowieckiego – wyjaśnia, jak doszło do wojny z Turcją w latach 60. XVII w. i omawia jej przebieg – omawia okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego – charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku wojen z Turcją w XVII w. – wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolita zaangażowała się w działalność Ligi Świętej – przedstawia znaczenie pokoju w Karłowicach dla Rzeczypospolitej i Europy 	<p>międzynarodowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1669–1696</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia, jak zmieniały się założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego 	
Barok i sarmatyzm w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Początek baroku w Rzeczypospolitej • Sztuka barokowa • Literatura polskiego baroku • Nauka i oświata • Sarmatyzm 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>sarmatyzm</i> – lokalizuje w czasie barok w Polsce (k. XVI–poł. XVIII w.) i sarmatyzm (XVII w.) – wymienia cechy charakterystyczne kultury sarmatyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>orientalizacja</i> – identyfikuje postacie Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska – przedstawia cechy charakterystyczne dla architektury, sztuki i literatury baroku w Polsce – wyjaśnia, dlaczego 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Tylmana z Gameren, Jana Heweliusza – omawia okoliczności upowszechnienia się kultury baroku w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki sposób przywiązanie do katolicyzmu wpływało 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Macieja Kazimierza Sarbieńskiego, Anny Stanisławskiej, Elżbiety Drużbackiej, Zbigniewa Morsztyna, Wacława Potockiego, Kaspra Niesieckiego – określa, jaki wpływ na architekturę polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia przejawy sarmatyzmu w mentalności i życiu codziennym szlachty polskiej

			sarmatyzm stał się ideologią szlachty polskiej	na rozwój sztuki baroku w Polsce – wyjaśnia wpływ szlachty na sztukę i literaturę baroku w Polsce	baroku miał mecenat królewski, kościelny i magnacki – omawia rozwój nauki i oświaty w Rzeczypospolitej w XVII w.	
Rozdział V. Europa i świat w okresie oświecenia						
Przemiany gospodarcze i społeczne w XVIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Eksplozja demograficzna • Rozwój gospodarczy Wielkiej Brytanii • Rewolucja przemysłowa • Maszyna parowa • Skutki rewolucji przemysłowej • Nowe idee ekonomiczne 	– stosuje pojęcia <i>eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa, fabryka, urbanizacja</i> – przedstawia przyczyny eksplozji demograficznej w XVIII w. – przedstawia skutki rewolucji przemysłowej	– stosuje pojęcia <i>rewolucja agrarna, liberalizm gospodarczy</i> – lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej przez Jamesa Watta (1769) – identyfikuje postacie Jamesa Watta, Adama Smitha – wyjaśnia, dlaczego doszło do rewolucji przemysłowej – wyjaśnia, jakie korzyści i zagrożenia wiązały się z mechanizacją produkcji – omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój przemysłu w Wielkiej Brytanii	– stosuje pojęcia <i>arystokracja pieniądza, kameralizm, fizjokratyzm, leseferyzm</i> – lokalizuje w czasie skonstruowanie mechanicznej przędzarki (1764) – identyfikuje postać François Quesnaya – przedstawia skutki społeczne przemian gospodarczych w Wielkiej Brytanii w XVIII w. – omawia zmiany w sposobach produkcji włókienniczej – wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa rozpoczęła się w Wielkiej Brytanii – omawia nowe idee ekonomiczne, które pojawiły się w XVIII w.	– lokalizuje w czasie opatentowanie tzw. latającego czółenka (1733) – identyfikuje postacie Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa – omawia przemiany gospodarcze w Wielkiej Brytanii w XVIII w. – wyjaśnia, w jaki sposób XVIII-wieczne koncepcje ekonomiczne odbiegały od zasad merkantylizmu	– ocenia skutki społeczne przemian gospodarczych w XVIII w.
Oświecenie	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza oświecenia • Główne idee oświeceniowe 	– stosuje pojęcie <i>oświecenie</i> – lokalizuje w czasie	– stosuje pojęcia <i>racjonalizm, empiryzm, umowa społeczna,</i>	– stosuje pojęcia <i>deizm, ateizm, prawa naturalne</i>	– stosuje pojęcia <i>masoneria, sentymentalizm</i>	– ocenia, czy oczekiwania stawiane w oświeceniu artystom

	<ul style="list-style-type: none"> Nauka i szkolnictwo Literatura piękna i prasa Literatura polityczna Sztuka czasów oświecenia 	<p>oświecenie w Europie (XVIII w.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała edukacja w okresie oświecenia – wymienia cechy charakterystyczne sztuki czasów oświecenia 	<p><i>trójpodział władzy, klasycyzm</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Benjamina Franklina, Johna Locka, Karola Monteskiusza, Woltera, Wolfganga Amadeusza Mozarta – charakteryzuje główne idee oświeceniowe – wymienia formy upowszechniania kultury oświeceniowej – charakteryzuje myśl polityczną epoki oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Alessandra Volty, Jamesa Cooka, Denisa Diderota, Andersa Celsjusza – przedstawia genezę oświecenia – wyjaśnia, jakie cele miała realizować literatura oświecenia – wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój prasy w epoce oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Karola Linneusza, Daniela Defoe, Jacquesa i Josepha Montgolfier, Gabriela Fahrenheita, Jacquesa–Louisa Davida – przedstawia osiągnięcia naukowe epoki oświecenia – przedstawia, jakiego społeczeństwa oczekiwali oświeceniowi myśliciele 	<p>poszerzały, czy ograniczały ich możliwość ekspresji</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia poglądy polityczne filozofów i myślicieli oświecenia
<p>Absolutyzm oświecony w XVIII wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> Idea absolutyzmu oświeconego Rosja za rządów Piotra Wielkiego Rosja za czasów Katarzyny II Wielkiej Prusy nowym mocarstwem Austria i Habsburgowie Absolutyzm oświecony Habsburgów 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>absolutyzm oświecony</i> – lokalizuje w czasie wielką wojnę północną (1700–1721) – identyfikuje postacie Piotra I Wielkiego, Katarzyny II – wyjaśnia, jaką rolę w państwie miał odgrywać władca oświecony 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>józefinizm</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie Królestwa Prus (1701), wojnę siedmioletnią (1756–1763) – identyfikuje postacie Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II – wyjaśnia, co skłoniło XVIII-wiecznych władców absolutnych do podjęcia reform w ich państwach – omawia reformy Piotra I Wielkiego i Katarzyny II Wielkiej – wymienia reformy Marii Teresy i Józefa II 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>sankcja pragmatyczna, państwo policyjne</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie sankcji pragmatycznej (1713) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Połtawą (1709) – identyfikuje postacie Fryderyka I Hohenzollerna, Karola VI – przedstawia osiągnięcia Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II – wyjaśnia, jakie cele przyświecały Piotrowi I 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wcielenie chanatu krymskiego do Rosji (1763) – wyjaśnia, w jakich okolicznościach wydano w Austrii sankcję pragmatyczną – porównuje reformy wdrażane w Rosji, Prusach i Austrii 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę władców rosyjskich w okresie absolutyzmu oświeconego – ocenia konsekwencje reform oświeceniowych w Austrii i Prusach – ocenia, czy wskutek zmian wprowadzonych przez władców oświeconych poprawił się poziom życia ich poddanych

				Wielkiemu i Katarzynie II Wielkiej – opisuje proces budowania państwa absolutyzmu oświeconego w Prusach		
Powstanie Stanów Zjednoczonych	<ul style="list-style-type: none"> • Kolonie brytyjskie w Nowym Świecie • Konflikt z władzami brytyjskimi • Wojna o niepodległość • Konstytucja Stanów Zjednoczonych 	<p>– stosuje pojęcia <i>państwo federacyjne, Kongres, Izba reprezentantów, Senat</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji niepodległości (4 VII 1776), przyjęcie konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787)</p> <p>– identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona</p> <p>– wymienia przyczyny konfliktu mieszkańców kolonii z władzami brytyjskimi</p> <p>– przedstawia założenia Deklaracji niepodległości</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Karta Praw, republikanie, demokraci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie „bostońskie picie herbaty” (1773), wojnę o niepodległość USA (1775–1783)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Yorktown (1781)</p> <p>– identyfikuje postacie Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego wydarzenia w Bostonie stały się impulsem do otwartego buntu kolonistów przeciwko władzom metropolii</p> <p>– przedstawia rozwiązania ustrojowe przyjęte w konstytucji Stanów Zjednoczonych</p> <p>– omawia założenia Karty Praw</p> <p>– omawia rolę Polaków w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>ustawa stemplowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wprowadzenie ustawy stemplowej (1765)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Saratogą (1777), postanowienia pokoju w Wersalu (1783)</p> <p>– identyfikuje postać Thomasa Jeffersona,</p> <p>– omawia przebieg wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych</p> <p>– wymienia kompetencje prezydenta określone w konstytucji Stanów Zjednoczonych</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał system dwupartyjny w USA</p>	<p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie ustawy o herbacie (1773), I kongres Kontynentalny (1774), wybór I prezydenta USA (1787)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775)</p> <p>– przedstawia, jak były zorganizowane kolonie angielskie w Ameryce Północnej</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w konflikcie między kolonistami a metropolią odgrywały Kongresy Kontynentalne</p>	<p>– ocenia, jaką rolę w toczonych działaniach odegrało ogłoszenie Deklaracji niepodległości</p> <p>– ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej</p>
Rewolucja	<ul style="list-style-type: none"> • Francja za Ludwika XVI 	– stosuje pojęcia	– stosuje pojęcia <i>burżuazja,</i>	– stosuje pojęcia	– stosuje pojęcie	– ocenia stosunek

francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Zwołanie Stanów Generalnych • Wybuch rewolucji • Zmiana ustroju Francji 	<p><i>Deklaracja praw człowieka i obywatela, monarchia konstytucyjna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie szturm na Bastylię (14 VII 1789), uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela (VIII 1789)</p> <p>– identyfikuje postać Ludwika XVI</p> <p>– wymienia przyczyny rewolucji francuskiej</p> <p>– wymienia postanowienia Deklaracji praw człowieka i obywatela</p>	<p><i>Zgromadzenie Narodowe, jakobini, kordelierzy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie się przedstawicieli stanu trzeciego Zgromadzeniem Narodowym (VI 1789)</p> <p>– identyfikuje postacie Marii Antoniny, Maximiliena Robespierre’a, Georgesa Dantona</p> <p>– omawia strukturę francuskiego społeczeństwa stanowego</p> <p>– przedstawia wydarzenia związane z wybuchem rewolucji we Francji</p> <p>– wymienia pierwsze reformy konstytuancy</p>	<p><i>Zgromadzenie Konstytucyjne (konstituanta), wielka trwoga</i></p> <p>– lokalizuje w czasie otwarcie Stanów Generalnych (V 1789), powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego/konstytuanty (VII 1789), ogłoszenia pierwszej konstytucji francuskiej (IX 1791)</p> <p>– identyfikuje postacie Emmanuela–Josepha Sieyès’a, Josepha Marie de La Fayette’a, Jean–Paula Marata</p> <p>– wymienia cele polityczne i społeczne stanu trzeciego</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach powołano Zgromadzenie Narodowe</p> <p>– przedstawia obozy polityczne ukształtowane w konstytuancie</p>	<p><i>sankiuloci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie marsz na Wersal (X 1789)</p> <p>– charakteryzuje sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Francji za panowania Ludwika XVI</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Stany Generalne</p> <p>– przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne, jakie wprowadziła konstytucja z 1791 r.</p>	<p>Ludwika XVI do wydarzeń rewolucyjnych</p> <p>– ocenia, jaki wpływ na prace konstytuancy miały działania podejmowane przez mieszkańców Paryża i prowincji</p>
Republika Francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z Austrią i Prusami • Upadek monarchii • Skutki egzekucji króla • Dyktatura jakobinów 	<p>– stosuje pojęcia <i>dyktatura jakobinów, wielki terror, przewrót termidoriański</i></p> <p>– lokalizuje w czasie</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Konwent Narodowy, Komitet Ocalenia Publicznego, Trybunał rewolucyjny, dyktoriał</i></p>	<p>– stosuje pojęcia <i>żyrondyści, górale, „bagnó”, powstanie w Wandei</i></p> <p>– lokalizuje w czasie</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wybuch powstania w Wandei (1793)</p> <p>– przedstawia stosunek</p>	<p>– ocenia znaczenie rewolucji francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Przewrót termidoriański i dyktatoriat Znaczenie rewolucji 	<p>dyktaturę jakobinów (IV 1793–VII 1794), przewrót termidoriański (VII 1794)</p> <p>– identyfikuje postać Maximiliena Robespierre’a</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów</p> <p>– przedstawia skutki rewolucji francuskiej</p>	<p>– lokalizuje w czasie proklamowanie republiki we Francji (IX 1792), utworzenie Komitetu Ocalenia Publicznego (1793)</p> <p>– omawia okoliczności upadku monarchii we Francji</p> <p>– przedstawia rolę, jaką odgrywał Komitet Ocalenia Publicznego i Trybunał Rewolucyjny</p> <p>– wyjaśnia, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego i jakie były jego konsekwencje</p>	<p>wybuch wojny Francji z Austrią (IV 1792), ścięcie Ludwika XVI (I 1793), ogłoszenie dekretu o podejrzanych (1793), ogłoszenie konstytucji roku III (1795)</p> <p>– przedstawia przyczyny wojny rewolucyjnej Francji z Austrią i Prusami</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich doszło do wprowadzenia dyktatury jakobinów</p>	<p>państw europejskich do rewolucji we Francji</p> <p>– przedstawia reakcję państw europejskich na egzekucję Ludwika XVI</p>	społecznej
Rozdział VI. Kryzys i upadek Rzeczypospolitej						
Czasy saskie	<ul style="list-style-type: none"> Panowanie Augusta II Mocnego Polityka zagraniczna Sejm Niemy i jego znaczenie Podwójna elekcja 1733 roku Panowanie Augusta III Dążenia reformatorskie 	<p>– stosuje pojęcie <i>Collegium Nobilium</i></p> <p>– lokalizuje w czasie obrady sejmu niemego (1717)</p> <p>– identyfikuje postacie Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego</p> <p>– wymienia cele polityczne, jakie przyświecały Augustowi II Mocnemu</p> <p>– przedstawia postanowienia sejmu niemego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Sejm Niemy, Familia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę północną (1700–1721), zawarcie traktatu Loewenwolda (1732), założenie Collegium Nobilium (1740)</p> <p>– identyfikuje postacie Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Augusta II Mocnego</p> <p>– przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej w okresie wielkiej wojny północnej</p> <p>– omawia zjawisko</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>republikanci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie elekcję Augusta II Mocnego (1697), konfederację warszawską (1704), pokój w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715), podwójną elekcję (1733), wojnę o sukcesję polską (1733–1736)</p> <p>– identyfikuje postać Karola XII</p> <p>– omawia zaangażowanie</p>	<p>– lokalizuje w czasie bitwę pod Połtawą (1709), pokój w Nystad (1721)</p> <p>– identyfikuje postać Franciszka Ludwika Contiego</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach tron w Rzeczypospolitej objął August II Mocny</p> <p>– przedstawia okoliczności i skutki podwójnej elekcji w 1733 r.</p> <p>– porównuje sposób sprawowania władzy przez obu królów z</p>	<p>– ocenia polityczne konsekwencje sejmu niemego</p> <p>– ocenia międzynarodowe położenie Rzeczypospolitej za rządów obu Sasów</p>

			ingerencji obcych mocarstw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w. – wyjaśnia, na czym polegał kryzys parlamentaryzmu polskiego za panowania Augusta III	Rzeczypospolitej w wielką wojnę północną – charakteryzuje panowanie Augusta III – przedstawia projekty reform społecznych i politycznych w I połowie XVIII w.	dynastii Wettinów	
Początki panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy układ sił • Ostatnia elekcja • Pierwsze reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego • Sprawa dysydentów • Konfederacja barska • I rozbiór Rzeczypospolitej • Sejm rozbiorowy 	<p>– stosuje pojęcia <i>Szkoła Rycerska, konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej</i></p> <p>– lokalizuje w czasie elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764), konfederację barską (1768–1772), ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772)</p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II</p> <p>– charakteryzuje reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wymienia prawa kardynalne</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>dysydenci, prawa kardynalne, Rada Nieustająca</i></p> <p>– lokalizuje w czasie utworzenie Szkoły Rycerskiej (1765), uchwalenie praw kardynalnych (1768), sejm rozbiorowy (1773–1775)</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Pułaskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wymienia reformy sejmu konwokacyjnego</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób problem dyzunitów wpłynął na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej</p> <p>– wymienia postanowienia sejmu porozbiorowego z lat 1773–1775</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>konfederacja w Radomiu</i></p> <p>– lokalizuje w czasie konfederacje Toruniu, Słucku i Radomiu (1767), tzw. sejm repninowski (1767–1768), powołanie Rady Nieustającej (1775)</p> <p>– identyfikuje postacie Mikołaja Repnina, Michała Krasińskiego</p> <p>– omawia przebieg ostatniej elekcji w Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, komu i dlaczego zależało na uchwaleniu tzw. praw kardynalnych</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej</p> <p>– omawia okoliczności przeprowadzenia I rozbioru Rzeczypospolitej</p>	<p>– omawia układ sił politycznych u schyłku panowania Augusta III</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II zdecydowała się osadzić na polskim tronie Stanisława Poniatowskiego</p> <p>– opisuje zmiany terytorialne, społeczne i gospodarcze, jakie przyniósł I rozbiór Rzeczypospolitej</p>	<p>– ocenia reformy sejmu konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– ocenia wpływ Rosji na politykę wewnętrzną w Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia skutki I rozbioru Rzeczypospolitej</p>

<p>Oświecenie w Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Początki oświecenia na ziemiach polskich • Edukacja i nauka • Mecenat królewski i sztuki piękne • Literatura oświecenia w Polsce 	<p>– stosuje pojęcie <i>oświecenie stanisławowskie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie oświecenie w Rzeczypospolitej (poł. XVIII – pocz. XIX w.), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p> <p>– identyfikuje postacie Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta Canaletta</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Polsce</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju edukacji odgrywała Komisja Edukacji Narodowej</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, obiady czwartkowe</i></p> <p>– lokalizuje w czasie utworzenie Collegium Nobilium (1740), założenie Szkoły Rycerskiej (1765), powstanie Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych (1775)</p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Konarskiego, Stanisława Staszica, Ignacego Krasickiego, Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– charakteryzuje mecenat królewski w okresie oświecenia</p> <p>– przedstawia osiągnięcia architektury i sztuki klasycyzmu w Polsce</p>	<p>– lokalizuje w czasie założenie Teatru Narodowego (1765)</p> <p>– identyfikuje postacie Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca, Stanisława Trembeckiego</p> <p>– omawia początki oświecenia na ziemiach polskich</p> <p>– omawia rozwój edukacji w Rzeczypospolitej w czasach oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jakie funkcje miała pełnić literatura w okresie oświecenia w Polsce</p> <p>– przedstawia działalność i znaczenie Teatru Narodowego</p>	<p>– identyfikuje postacie Jakuba Fontany, Dominika Merliniego, Jana Piotra Norblina, Franciszka Karpińskiego</p> <p>– przedstawia rozwój nauki w okresie oświecenia w Polsce</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego idee oświeceniowe pojawiły się w Rzeczypospolitej z opóźnieniem</p>	<p>– ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury oświecenia w Polsce</p>
<p>Sejm Wielki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczpospolita po I rozbiorze • Zmiana sytuacji w Europie • Początek obrad Sejmu Wielkiego • Pierwsze reformy Sejmu Wielkiego • Sejm Czteroletni 	<p>– stosuje pojęcia <i>Sejm Wielki, Sejm Czteroletni</i></p> <p>– lokalizuje w czasie początek obrad Sejmu Wielkiego (X 1788)</p> <p>– identyfikuje postacie Katarzyny II, Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wymienia pierwsze reformy Sejmu Wielkiego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>protektorat, ofiara wieczysta</i></p> <p>– lokalizuje w czasie uchwalenie tzw. ofiary wieczystej (1789), ustawę o sejmikach (III 1791), Prawo o miastach królewskich (IV 1791)</p> <p>– identyfikuje postacie</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>rzędy królewsko-ambadorskie, czarna procesja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie likwidację Rady Nieustającej (1789), tzw. czarną procesję (1789), przymierze z Prusami (1790)</p>	<p>– lokalizuje w czasie spotkanie w Kaniowie (1787)</p> <p>– charakteryzuje sytuację Rzeczypospolitej po I rozbiorze</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla planów reform ustrojowych</p>	<p>– ocenia reformy Sejmu Wielkiego</p> <p>– ocenia wpływ reform sejmowych z 1791 na ustrój Rzeczypospolitej</p>

		– wymienia reformy sejmu z 1791 r.	Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki – charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego i ich programy – omawia reformy Sejmu Wielkiego	– identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Jana Dekerta – wyjaśnia, na czym polegały rządy królewsko-ambadorskie – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Sejm Wielki przekształcił się w Sejm Czteroletni	miął zjazd w Kaniowie	
Konstytucja 3 maja	<ul style="list-style-type: none"> • Uchwalenie Konstytucji 3 maja • Postanowienia Konstytucji 3 maja • Konfederacja targowicka • Wojna w obronie Konstytucji 3 maja • II rozbiór Rzeczypospolitej 	– stosuje pojęcie <i>konfederacja targowicka</i> – lokalizuje w czasie uchwalenie Konstytucji 3 maja (1791), konfederację targowicką (1792) – lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793) – identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki – wymienia postanowienia	– stosuje pojęcie wojna w obronie konstytucji – lokalizuje w czasie wojnę w obronie Konstytucji 3 maja (1792–1793), sejm rozbiorowy w Grodnie (1793) – identyfikuje postacie Ignacego Potockiego, Hugona Kołłątaja, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Seweryna Rzewuskiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Józefa Poniatowskiego	– lokalizuje w czasie przystąpienie Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej (1792) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Zieleńcami (1792), bitwę pod Dubienką (1792) – identyfikuje postać Szymona Kossakowskiego – przedstawia okoliczności uchwalenia	– identyfikuje postacie Scipione Piattolego, Fryderyka Augusta – przedstawia stosunek społeczeństwa Rzeczypospolitej do Konstytucji 3 maja	– ocenia postawę inicjatorów konfederacji targowickiej – ocenia postawę Stanisława Augusta Poniatowskiego w czasie wojny w obronie konstytucji – ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja dla dalszych dziejów Polski

		Konstytucji 3 maja	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zmiany ustrojowe i społeczne wprowadzone na mocy Ustawy rządowej – wymienia postanowienia sejmu grodzieńskiego z 1793 r. – opisuje zmiany terytorialne i polityczne, jakie przyniósł II rozbiór Rzeczypospolitej 	<p>Konstytucji 3 maja</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaki stosunek do wprowadzanych reform miały państwa ościenne – omawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej – przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja – przedstawia okoliczności II rozbioru Rzeczypospolitej 		
Upadek Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Sytuacja w Rzeczypospolitej po II rozbiórze • Wybuch powstania kościuszkowskiego • Insurekcja kościuszkowska • Upadek powstania • Koniec Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>insurekcja</i> – lokalizuje w czasie powstanie kościuszkowskie (1794–1795) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Raławicami (4 IV 1794), III rozbiór Rzeczypospolitej (1795) – identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki – przedstawia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego – omawia skutki upadku powstania kościuszkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Uniwersał połaniecki</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), ogłoszenie Uniwersału połanieckiego (V 1794) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794), rzeź Pragi (XI 1794) – identyfikuje postacie Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego, Aleksandra Suworowa – przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki – wyjaśnia, jakie znaczenie miał akt insurekcji Tadeusza 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Rada Najwyższa Narodowa</i> – lokalizuje w czasie wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), powołanie Rady Najwyższej Narodowej (V 1794), abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (XI 1795) – identyfikuje postać Tomasza Wawrzeckiego – charakteryzuje sytuację w Rzeczypospolitej po II rozbiórze – przedstawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego – omawia przebieg 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Ignacego Działyńskiego, Fryderyka Wilhelma II – omawia cele i działalność emigracji niepodległościowej 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie powstania kościuszkowskiego dla polskiej myśli niepodległościowej – ocenia szanse na zwycięstwo powstania kościuszkowskiego – ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego

			<p>Kościuszki</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego – opisuje zmiany terytorialne, jakie przyniósł III rozbiór Rzeczypospolitej 	<p>insurekcji kościuszkowskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu kościuszkowskim pełniła Rada Najwyższa Narodowa 		
Rozdział VII. Epoka napoleońska						
Od konsulatu do cesarstwa	<ul style="list-style-type: none"> • Rządy dyktatoriatu • Koniec I koalicji antyfrancuskiej • Napoleon w Egipcie • Zamach stanu 18 brumaire'a • Reformy Napoleona • Kodeks Napoleona • Napoleon cesarzem Francuzów 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Kodeks Napoleona</i> – lokalizuje w czasie wydanie Kodeksu Napoleona (1804), koronację cesarską Napoleona (1804) – identyfikuje postać Napoleona Bonaparte – wymienia reformy Napoleona Bonaparte – wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie Kodeksu Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>dyktariat, konsulat, konkordat</i> – lokalizuje w czasie rządu dyktatoriatu (1794–1799), rządu konsulatu (1799–1804), konkordat z papieżem (1801) – przedstawia osiągnięcia Napoleona Bonaparte – charakteryzuje rządy dyktatoriatu – charakteryzuje rządy konsulatu – opisuje okoliczności przejścia władzy przez Napoleona jako cesarza Francuzów 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>zamach stanu 18 brumaire'a, plebiscyt</i> – lokalizuje w czasie pokoju w Campo Formio (1797), bitwę pod piramidami (1798), zamach stanu 18 brumaire'a (1799) – wskazuje na mapie państwa II koalicji antyfrancuskiej – identyfikuje postacie Jeana-François Champolliona, Józefiny – przedstawia postanowienia pokoju z Campo Formio – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu – opisuje okoliczności przewrotu 18 brumaire'a 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie powstania II koalicji antyfrancuskiej (1799), konstytucję roku VIII (1799) – wyjaśnia, jaką rolę odegrał Napoleon Bonaparte w okresie rządów dyktatoriatu – przedstawia okoliczności zakończenia wojny Francji z I koalicją antyfrancuską 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę i działalność Napoleona Bonaparte w okresie dyktatoriatu i konsulatu
Cesarstwo francuskie Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z III koalicją • Wojna z IV koalicją • Szczyt potęgi 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>blokada kontynentalna</i> – lokalizuje w czasie i 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie „<i>bitwa trzech cesarzy</i>” – lokalizuje w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Związek Reński</i> – lokalizuje w czasie i 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie zawiązanie III koalicji antyfrancuskiej (1805), 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, jaką rolę w koalicjach antynapoleońskich

	napoleońskiej	przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805) – identyfikuje postać Napoleona I – wyjaśnia, na czym polegała tzw. blokada kontynentalna i jakie miała przynieść skutki	ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Tylży (1807) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Franciszka II, Aleksandra I – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny miała bitwa pod Austerlitz – wymienia postanowienia pokoju w Tylży – wyjaśnia, dlaczego Napoleon uchodzi za jednego z najwybitniejszych dowódców w historii	przestrzeni bitwę pod Trafalgarem (1805), bitwę pod Ulm (1805), pokój w Preszburgu (1805) i jego postanowienia, bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwy pod Ławą Pruską i Frydlandem (1807), bitwę pod Wagram (1809), zajęcia Hiszpanii przez Napoleona (1808) – identyfikuje postacie Horacego Nelsona, Marii Ludwiki – wskazuje na mapie państwa III i IV koalicji antyfrancuskiej – przedstawia militarne osiągnięcia Napoleona I – wymienia postanowienia pokoju w Preszburgu – wyjaśnia, dlaczego w 1809 r. Napoleon osiągnął szczyt swojej potęgi	powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806) – omawia przebieg wojny Francji z III koalicją antyfrancuską – przedstawia przebieg wojny Francji z IV koalicją antyfrancuską	odegrała Wielka Brytania
Upadek Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny wojny z Rosją Wyprawa na Moskwę Upadek Napoleona 100 dni Napoleona 	– stosuje pojęcie <i>Wielka Armia</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę Napoleona na Moskwę (1812–1813) – wymienia przyczyny wojny Napoleona I z Rosją	– stosuje pojęcia <i>taktyka spalonej ziemi</i> , <i>„bitwa narodów”</i> – lokalizuje w czasie abdykację Napoleona (1814), 100 dni Napoleona (1815) – lokalizuje w czasie i	– stosuje pojęcie <i>„druga wojna polska”</i> – lokalizuje w czasie pokój paryski (1814) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812)	– lokalizuje w czasie powstanie VII koalicji antyfrancuskiej (1815) – wyjaśnia, dlaczego społeczeństwo francuskie poparło powrót Napoleona w 1815 r.	– ocenia, która z bitew stoczonych przez Napoleona w latach 1812–1815 najsilniej wpłynęła na losy Europy – ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy

		– wymienia konsekwencje klęski Napoleona I w 1814 r.	przeprzeni bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815) – identyfikuje postacie Aleksandra I, Michała Kutuzowa – wyjaśnia, na czym polegała potęga Wielkiej Armii – przedstawia konsekwencje bitwy pod Waterloo	– omawia przebieg wyprawy Napoleona I na Moskwę – przedstawia czynniki, które zadecydowały o klęsce wyprawy – wyjaśnia, jakie znaczenie dla walczących stron miała bitwa pod Lipskiem		
Polacy w wojnach napoleońskich	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Legionów Polskich • Walki we Włoszech • Kryzys idei legionowej • Znaczenie Legionów Polskich 	– stosuje pojęcie <i>Legiony Polskie</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797) – identyfikuje postacie Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego – omawia organizację Legionów Polskich we Włoszech	– stosuje pojęcie <i>Legia Naddunajska</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), wysłanie polskich oddziałów na Santo Domingo (1802) – identyfikuje postać Karola Kniaziewicza – opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech – przedstawia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech	– lokalizuje w czasie utworzenie pokój w Lunéville (1801) – opisuje udział Legionów Polskich w kampaniach wojsk napoleońskich – przedstawia konsekwencje udziału Legionów w walkach na Santo Domingo	– omawia cele i oczekiwania polskiej emigracji po powstaniu Kościuszkowskim i III rozbiore Rzeczypospolitej – wyjaśnia, dlaczego spadło zainteresowanie Francji wykorzystaniem potencjału militarnego Legionów Polskich	– ocenia wkład Polaków w budowanie hegemonii Francji napoleońskiej w Europie
Księstwo Warszawskie	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie Księstwa Warszawskiego • Ustrój Księstwa Warszawskiego • Trudności i sukcesy Księstwa Warszawskiego 	– lokalizuje w czasie ogłoszenie konstytucji Księstwa Warszawskiego (1807), powstanie Królestwa Polskiego (1815) – lokalizuje w czasie i przestrzeni Księstwo	– stosuje pojęcie <i>dekret grudniowy</i> – lokalizuje w czasie pokój w Tylży (1807), dekret grudniowy (1807), – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Raszynem (1809), bitwę	– stosuje pojęcie <i>Komisja Rządząca</i> – lokalizuje w czasie powołanie Komisji Rządzącej (1807), bitwę pod Frydlandem (1807) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w	– omawia organizację władz na ziemiach polskich zajętych przez wojska napoleońskie w 1807 r. – wyjaśnia, czemu Księstwo Warszawskie nie było w pełni	– ocenia politykę Napoleona wobec Polaków

	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z Austrią • Upadek Księstwa Warszawskiego 	<p>Warszawskie (1807–1812)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Jana Henryka Dąbrowskiego – charakteryzuje ustrój Księstwa warszawskiego – wymienia reformy społeczne zrealizowane w Księstwie Warszawskim 	<p>pod Somosierrą (1809), bitwę pod Lipskiem (1813)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Józefa Poniatowskiego – wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu Księstwa Warszawskiego odegrał Jan Henryk Dąbrowski – wyjaśnia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Tylży – przedstawia sukcesy i problemy funkcjonowania Księstwa Warszawskiego – omawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego 	<p>Schönbrunn (1809) i jego postanowienia</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Fryderyka Augusta I – przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego – omawia przebieg wojny z Austrią i jej konsekwencje 	<p>suwerennym ośrodkiem państwowości polskiej</p>	
--	--	---	---	---	---	--